

15. Murza K. G. Separatyzm v konteksti dezintegracii' derzhavy: avtoref. dys. ... kand. polit. nauk: 23.00.02 / Murza Kostjantyn Georgijovich; Mariup. derzh. un-t. – Mariupol', 2015. – 20 s.

16. Nakonechnyj V. S. Separatyzm: ponjattja ta pidhody do tlumachennja / V. S. Nakonechnyj // Polytycheskye processy u ynstytuty. – K., 2007. – №3. – S.3–7.

17. Rahmajlov V. V. Separatyzm i nacionalizm: problema spivvidnoshennja / V. V. Rahmajlov // Grani. – 2014. – №7. – S.88–95.

18. Savojs'ka S. V. Movno-politychnyj separatyzm jak faktor destabilizacii' nacional'noi' jednosti ukrai'ns'kogo suspil'stva v umovah postradjans'koi' transformacii': [monografija] / S. V. Savojs'ka. – K.: Prosvita, 2011. – 407 s.

19. Savojs'ka S. V. Movno-separatysts'ki tendencii' u politychnomu prostori Ukrai'ny / S. V. Savojs'ka // Politychnyj menedzhment. – 2008. – №2 (29). – S.76–88.

20. Savojs'ka S. V. Polityko-ideologichne protystojannja jak golovnyj faktor vynyknennja movno-politychnogo separatyзму / S. V. Savojs'ka // Suchasna ukrai'ns'ka polityka. Polityky i politylogy pro nei'. – K., 2009. – Vyp.18. – S.248–263.

21. Severodoneckij s#ezd: Pravda ochevidca [Elektronnyj resurs] / Novosti Donbassa. – Rezhym dostupu: <http://ura.dn.ua/28.11.2005/4871.html>

22. Skljjar V. Etnichnyj sklad naselennja Ukrai'ny 1959–1989 rr.: etnomovni naslidky rosijskhnennja / V. Skljjar. – K.: «Prosvita», 2008. – 392 s.

23. Sud zapretit dejatel'nost' Doneckoj respubliki [Elektronnyj resurs] / «URA Inform». – Rezhym dostupu: <http://ura.dn.ua/12.11.2007/40301.html>.

24. Suprunenko N. I. Ocherki istorii grazhdanskoj vojny i inostrannoj voennoj intervencii na Ukraine (1918–1920) / N. I. Suprunenko. – M.: Nauka, 1966. – 454 s.

25. Tr'om separatystam iz Donec'ka zagrozhuje do 5 rokov v'jaznyci [Elektronnyj resurs] / «TSN». – Rezhym dostupu: <http://tsn.ua/ukrayina/trom-separatystam-iz-donetska-zagrozhuje-do-5-roviv-v-yazniitsi.html>.

26. Cebenko O. Formy vyjavu separatyizmu: teoretyko-metodologichnyj aspekt [Tekst] / O. Cebenko // Ukrai'ns'ka nacional'na ideja: realii' ta perspektivy rozvytku: Zbirnyk naukovykh prac' / M-vo osvity i nauky Ukrai'ny, Nac. un-t «L'vivs'ka politehnika», Nac. akad. nauk Ukrai'ny, In-t narodoznavstva NAN Ukrai'ny, In-t ukrai'noznavstva im. I. Kryp'jakevycha. – L'viv: L'vivs'ka politehnika, 2014. – Vyp.26. – S.44–51.

27. Javir V. A. Osnovni projavy separatyizmu v suchasnoi' Ukrai'ni / V. A. Javir // Derzhava i pravo. Jurydychni i politychni nauky. – 2014. – Vyp.64. – S.391–397.

28. Jarmolenko M. Separatysts'ki ruhy v nezalezhnij Ukrai'ni: vytyky, sub'jekty ta ob'jekty procesu / M. Jarmolenko // Naukovy zapysky: Serija «Istorija». – Ternopil', 2011. – №2. – S.106–111.

29. Andreas Umland: Potrebnesu sire ekonomske sankcije protiv Rusije Jerko Bakotin [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://arhiva.portalnovosti.com/2014/05/andreas-umland-potrebne-su-sire-ekonomske-sankcije-protiv-rusije/>.

30. Ukraine am Scheideweg [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.boell.de/de/2014/05/05/ukraine-am-scheideweg>.

Lytvyenko K. O., graduate student of the Department of Humanitarian Security of the National Institute for Strategic Studies (Ukraine, Kyiv), kyrylo.lytvyenko@gmail.com

The formation and dynamics of the spread of separatist movements in the certain regions of Ukraine

The article analyzes the historical background of the origin and characteristics of separatist movements in some regions of Ukraine since its independence today. Displaying the dynamics of the spread and the nature of the separatist movements in the east and south of Ukraine for the period being examined. The methodological basis of the study is a retrospective analysis that allows illuminate the complex problem of the pro-Russian separatism in our state. Analyzed the internal factors of the spread of separatist sentiment in the independent Ukraine in the period up to 2014 is investigated external factors that stimulate separatist activity in Ukraine. Characterized by the historical origins of the separatist movements in various regions that make up our country. It assesses the impact of the spread of separatist movements (Russian annexation of the Crimea, the emergence of «DPR/ LPR»).

Keywords: separatism and foreign aggression, «DNR», «LNR», «New Russia», the Crimea, the dynamics of the spread of separatist movements, with foreign expansion, annexation of territory, imperial ideology, history of separatism.

* * *

УДК 327.009.11(477+575.4):001+008

Мателешко Ю. П.,
кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій, ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Україна, Ужгород), mateleshko@yandex.ua

СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ І ТУРКМЕНИСТАНОМ У ГАЛУЗЯХ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Співробітництво в сферах науки та освіти є важливою складовою частиною всього комплексу двосторонніх відносин між Україною і Туркменістаном. Основою взаємовідносин є досить широка нормативно-правова база (міждержавні угоди, а також договори між різними закладами та установами). Країни розширюють зв'язки між науково-дослідними центрами, навчальними закладами, здійснюють спільні програми та розробки, зокрема, в галузі передових технологій. Україна і Туркменістан взаємодіють у сфері підготовки наукових і педагогічних кадрів, а також заохочують обміни вченими, викладачами, стажистами і студентами. Туркменістан займає перше місце серед іноземних країн за кількістю студентів, які навчаються в Україні.

Ключові слова: Туркменістан, Україна, наука, освіта, технології, двостороннє співробітництво.

Наукове та освітнє співробітництво є важливою складовою частиною всього комплексу двосторонніх відносин між Україною і Туркменістаном. Традиційно дружні туркмено-українські відносини ґрунтуються на непорушних принципах взаємної довіри і поваги, взаєморозуміння та обопільної вигоди. За роки ефективного партнерства обидві країни здобули позитивний досвід співпраці в зазначених сферах.

Дана проблема ще не була предметом окремого вивчення. Дослідники українсько-туркменських відносин в основному зосереджували свою увагу на політичних та економічних аспектах співпраці, зокрема, у паливно-енергетичному секторі. Питання науково-освітнього співробітництва зачіпались тільки в комплексних публікаціях, присвячених взаєминам двох країн в цілому. Серед останніх можна виділити праці Н. Микитчук [5; 6], Л. Сариевої [10] та А. Арамедової [1]. Виходячи з вищезазначеного, спробуємо проаналізувати тенденції, особливості та результати українсько-туркменської співпраці в галузях науки і освіти після 1991 р.

За роки співпраці Туркменістан і Україна створили солідну міжнародно-правову базу: понад 120 угод і договорів на міждержавному, міжурядовому та міжвідомчому рівнях [1]. Близько третини з них так чи інакше стосуються освітньо-наукової сфери.

Співробітництво у сферах науки та освіти між Україною і Туркменістаном базується на «Договорі про дружбу і співробітництво» [3], підписаному 10 жовтня 1992 р. Зокрема, у статті 15 вищезгаданого документа зазначено, що Сторони розвиватимуть співробітництво в галузі освіти, науки і техніки, заохочуючи прямі зв'язки між науково-дослідними центрами, навчальними закладами та здійснення спільних програм і розробок у різних галузях. Також тут зазначено, що країни взаємодіятимуть у сфері підготовки та атестації наукових і педагогічних кадрів, а також заохочуватимуть обміни вченими, викладачами, стажистами і студентами.

Розвиток двосторонніх відносин між Україною і Туркменістаном у науково-технічній сфері базується на підписаній 28 січня 1998 р. міждержавній «Угоді про науково-технічне співробітництво» [11]. Відповідно до Договору, міністерства науки та освіти України і Туркменістану мають фінансувати науково-технічні проекти в різних галузях, які дозволяють сторонам, на

комерційній основі, використовувати результати науково-дослідних робіт.

Стаття 4 Угоди передбачає такі форми співробітництва:

- здійснення спільних наукових та науково-технічних програм, проектів зі створення та освоєння наукоємних технологій;
- формування об'єднаних науково-дослідних колективів, лабораторій, а також інноваційних фірм та організацій, що забезпечують освоєння нових технологій;
- наукова робота в науково-дослідних установах, вузах, технопарках, архівах, бібліотеках і музеях, включаючи спільні польові дослідження та експедиції;
- обмін науковою та науково-технічною інформацією, документацією, літературою й бібліографічними виданнями;
- проведення спільних семінарів, наукових конференцій і робочих зустрічей;
- обмін вченими і спеціалістами, підвищення їх кваліфікації, організація стажувань;
- здійснення взаємної експертизи наукових та науково-технічних проектів і програм [11].

У травні 2011 року між Україною і Туркменістаном було підписано договір про взаємне визнання дипломів, вчених звань і ступенів [10, с. 57]. Україна стала першою державою, з якою Туркменістан підписав таку угоду.

Однак, тривалий час розвиток двосторонніх відносин у галузі науково-технічного співробітництва не відповідав існуючому потенціалу обох сторін. Зокрема, значні перспективи обіцяє розвиток науково-технічної співпраці у нафтогазовій сфері, нафтохімії, геологорозвідці, сейсмології, електроенергетиці, космічній галузі, сільському господарстві, а також у галузях охорони навколишнього середовища, містобудування, архітектури, медицини та ін.

У 2012 р. було утворено Спільну міжурядову комісію з економічного і культурно-гуманітарного співробітництва, до завдань якої входить:

- координація діяльності міністерств, відомств і організацій Сторін з питань підготовки проектів двосторонніх документів із культурно-гуманітарного співробітництва;
- сприяння розвитку науково-технічної та культурно-гуманітарної співпраці між державами;
- моніторинг ходу виконання міжнародних договорів, укладених між Україною і Туркменістаном;
- підготовка та узгодження програм науково-технічного та гуманітарного співробітництва, а також розробка спільних заходів з їх реалізації [14].

З метою активізації співробітництва у науково-технічній сфері 12 вересня 2011 року було укладено договір про співробітництво між Національною академією наук України та Академією наук Туркменістану. В березні 2013 р., у рамках державного візиту Президента Туркменістану до України, було підписано програму співробітництва між НАН України та АН Туркменістану на 2012–2016 рр., яка визначила конкретні напрямки співпраці в науково-технічній галузі, відповідно до укладеної у 2011 р. угоди [7].

Протягом останніх років проводяться консультації щодо розширення співробітництва у сфері високих технологій, в т.ч. космічній галузі, де беруть участь Державне космічне агентство України і Національне космічне агентство при Президенті Туркменістану

[7]. Значний інтерес викликає питання підготовки українськими профільними вищими навчальними закладами туркменських фахівців у космічній сфері.

Зміцнюючи зв'язки у науково-технічній галузі, країни активно співпрацюють з укладення нових угод, як на міждержавному рівні, так і на рівні суб'єктів господарської діяльності. Зокрема, в рамках проведення в Ашгабаді Міжнародних виставок і наукових конференцій «Наука, техніка та інноваційні технології в епоху Великого відродження», проводились зустрічі керівництва української корпорації «Євробудінвест» з представниками Академії наук Туркменістану, за результатами яких були досягнуті домовленості щодо спільної розробки компактною системи опріснення води [7].

Важливе значення має переклад українською мовою наукової літератури, що виходить в Туркменістані. Так, 27 листопада 2012 року в Міністерстві охорони здоров'я та медичної промисловості Туркменістану відбулася урочиста презентація україномовного видання I тому книги Президента Туркменістану Гурбангулі Бердимухамедова «Лікарські рослини Туркменістану», яка має теоретичну і практичну цінність для розвитку медичної науки. Виступаючи перед учасниками зібрання, Посол України підкреслив особливе значення публікації книги для подальшого зміцнення традицій українсько-туркменського співробітництва, зокрема в науково-освітній сфері [9].

Вагоме місце у двосторонніх українсько-туркменських відносинах посідає співпраця в галузі освіти.

Згідно «Угоди між Міністерством освіти України та Міністерством освіти Туркменістану про співробітництво в галузі освіти» [12] (1998 р.), Сторони зосереджують свої зусилля на таких напрямках співробітництва:

- обмін досвідом у найважливіших сферах розвитку, управління та планування в галузі освіти, у тому числі вищій;
- підготовка та підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів;
- проведення спільних досліджень з проблем природничих, технічних, гуманітарних та педагогічних наук, що становлять взаємний інтерес, а також стосуються історичного минулого обох народів;
- підготовка спеціалістів на основі еквівалентного обміну студентами, аспірантами, докторантами та стажистами за фахами, що є пріоритетними для кожної із держав.

Крім цих напрямків, «Угода між Урядом України та Урядом Туркменістану про співробітництво в галузі освіти» 2011 р. [8] передбачає сприяння вивченню української мови у вищих навчальних закладах Туркменістану і туркменської мови у вищих навчальних закладах України.

16 листопада 1995 р. була підписана «Угода між Урядом України та Урядом Туркменістану про підготовку фахівців для Туркменістану в учбових закладах України» [13], в якій зазначається, що Сторони будуть забезпечувати узгоджені дії, направлені на підготовку фахівців, виходячи із потреб Збройних Сил, Прикордонних військ, органів національної безпеки, внутрішніх справ і Прокуратури Туркменістану. Стаття 6 договору закріплює, що держави визнають автентичність документів про одержання освіти в загальноосвітніх, середніх спеціальних і вищих навчальних закладах України і Туркменістану.

За інформацією Міністерства освіти і науки України, станом на 1 січня 2015 року у вищих навчальних закладах України навчалося понад 12 тисяч студентів із Туркменістану [4]. Останній займає перше місце серед іноземних країн за кількістю студентів, що навчаються в Україні.

Сьогодні Україна готує фахівців для нафтогазової та харчової промисловості Туркменістану, для залізничного, морського, авіаційного та автомобільного транспорту, будівництва, а також правової та медичної сфер. Існує державна квота для громадян Туркменістану на безкоштовне навчання у вищих навчальних закладах України [10, с. 57].

При Посольстві України в Ашгабаді вже більше десяти років успішно функціонує українська недільна школа. Багато з її колишніх слухачів зараз є студентами вищих навчальних закладів України. З часу заснування школи закінчили сотні громадян Туркменістану, значна частина яких має українське походження [2].

14 листопада 2013 року в Міжнародному університеті нафти і газу (Ашгабат) відбулося перше засідання Ради ректорів вищих навчальних закладів Туркменістану і України, на якій, зокрема, обговорювалися питання підготовки в Україні кваліфікованих фахівців, підвищення кваліфікації викладачів обох держав, впровадження у навчальний процес інноваційних освітніх технологій, обміну кращим педагогічним досвідом [16]. 29–31 травня 2015 року в Києві відбулося друге засідання Ради ректорів, де взяли участь керівники шести вищих навчальних закладів Туркменістану [4].

За участю представників освітньо-наукової сфери обох країн регулярно відбуваються міжнародні науково-практичні конференції. Зокрема, у 2013 р. в Ашгабаді під патронажем Президента Туркменістану Гурбангулі Бердимухамедова відбулася Міжнародна науково-методична конференція «Сучасні методи удосконалення системи освіти в епоху щастя і могутності» та Міжнародна наукова конференція і виставка-ярмарок «Освіта, спорт і туризм в епоху могутності та щастя» [4].

Питання освіти посіли значне місце в ході переговорів на високому рівні в рамках офіційного візиту Президента України Петра Порошенка до Туркменістану 28–29 жовтня 2015 р. В рамках перемовин було підписано низку угод між університетами України і Туркменістану, які передбачають обмін досвідом щодо роботи з підготовки висококваліфікованих спеціалістів, роботу над спільними освітніми та науково-дослідними проектами, взаємні обміни студентами, викладачами та дослідниками [15]. Це, зокрема: Договір про спільну діяльність та співпрацю між Київським національним університетом імені Тараса Шевченка та Туркменським державним університетом імені Махтумкулі; Угода про співробітництво між Дніпропетровським національним університетом залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна та Туркменським державним інститутом транспорту та зв'язку; Договір про взаємне співробітництво між Національним університетом біоресурсів та природокористування України та Туркменським сільськогосподарським університетом імені С. А. Ніязова; Угода про співробітництво у галузі вищої освіти між Харківським національним технічним університетом сільськогосподарства ім. Петра Василенка та Туркменським сільськогосподарським університетом

ім. С. А. Ніязова; Угода про співробітництво між Івано-Франківським національним технічним університетом нафти і газу та Міжнародним університетом нафти і газу (Туркменістан). Під час візиту також було досягнуто взаємної згоди про поновлення практики проведення Днів культури України в Туркменістані та Туркменістану в Україні [4].

Великий внесок у розвиток українсько-туркменських відносин в культурно-освітній галузі робить київська бібліотека імені великого туркменського філософа, мислителя і поета Махтумкулі-фраги. Вона стала центром пропаганди історії та культури Туркменістану в Україні. Постійний зв'язок із бібліотекою підтримує Посольство Туркменістану, беручи участь в різних спільних заходах, зокрема, літературних вечорах, присвячених відомим культурним діячам двох країн, конкурсах, виставках тощо [10, с. 57–58].

Отже, за роки співпраці Україна і Туркменістан розробили міцну законодавчу базу, створили розгалужену мережу своїх представництв, організацій, інституцій, провели велику роботу у напрямку розширення науково-технічного та гуманітарно-освітнього співробітництва. Сторони підтримують сталі зв'язки між науково-дослідними центрами, навчальними закладами, здійснюють спільні програми та розробки, зокрема, в галузі високих технологій. Україна і Туркменістан взаємодіють у сфері підготовки наукових і педагогічних кадрів, а також практикують обміни вченими, викладачами, студентами та стажистами. Характер українсько-туркменських відносин у сферах науки та освіти засвідчує значний потенціал, реалізація якого сприятиме подальшому розвитку та зміцненню взаємовигідного партнерства.

Список використаних джерел

1. Арамедова А. Туркменістан–Україна: по пути развития дружбы и сотрудничества [Електронний ресурс] / Айгозель Арамедова. – Режим доступу: <http://www.turkmenistan.gov.tm/?id=3323>
2. Воскресная школа при посольстве Украины в Туркменистане [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://infoabad.com/vs-o-turkmenistane/voskresnaja-shkola-pri-posolstve-ukrainy-v-turkmenistane.html>
3. Договір про дружбу і співробітництво між Україною і Туркменістаном [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/795_006
4. Культурно-гуманітарне співробітництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://turkmenistan.mfa.gov.ua/ua/ukraine-tm/humanitarian-cooperation>
5. Микитчук Н. М. Особливості взаємовідносин України й Туркменістану / Н. М. Микитчук // Вісник Дніпропетровського університету. Серія Історія та археологія. – Дніпропетровськ, 2012. – Вип.20. – С.65–71.
6. Микитчук Н. М. Особливості співробітництва України з країнами Центральної Азії в сфері науки й освіти / Н. М. Микитчук // Вісник Дніпропетровського університету. Серія Історія та археологія. – Дніпропетровськ, 2013. – Вип.21. – С.70–75.
7. Науково-технічне співробітництво між Україною і Туркменістаном [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://turkmenistan.mfa.gov.ua/ua/ukraine-tm/science>
8. Підписано Угоду між Урядом України та Туркменістану про співробітництво в галузі освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/news/59714.html>
9. Презентація I тому книги Президента Г. Бердимухамедова «Лікарські рослини Туркменістану» українською мовою [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://turkmenistan.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/8741-prezentacija-i-tomu-knigi-prezidenta-gberdimuhamedova-likarskyi-travi-turkmenistanu-ukrajinsykoju-movoyu>
10. Сарыева Л. Ч. Дипломатические и внешнеполитические отношения между Туркменистаном и Украиной / Л. Ч. Сарыева //

Міжнародно-правове забезпечення стабільності та безпеки суспільства: матеріали науково-теоретичної конференції, м. Суми, 25 травня 2013 р. – Суми: СумДУ, 2013. – С.57–59.

11. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Туркменістану про науково-технічне співробітництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/795_011

12. Угода між Міністерством освіти України та Міністерством освіти Туркменістану про співробітництво в галузі освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/795_025

13. Угода між Урядом України та Урядом Туркменістану про підготовку фахівців для Туркменістану в учбових закладах України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/795_057

14. Угода між Урядом України та Урядом Туркменістану про Спільну міжурядову комісію з економічного і культурно-гуманітарної співробітництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/795_063

15. Україна і Туркменістан розвиватимуть взаємовигідне співробітництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://siaz.ukr/glavnaja/mizhnarodni-vidnosiny/20177>

16. Украина – Туркменистан: на пути развития партнерства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ru/actually/21906-ukraina-turkmenistan-na-puti-razvitiya-partnerstva>

References

1. Aramedova A. Turkmenistan–Ukraine: po puti razvitiya družby i sotrudnichestva [Elektronnyj resurs] / Ajgozel' Aramedova. – Rezhym dostupu: <http://www.turkmenistan.gov.tm/?id=3323>

2. Voskresnaja shkola pri posol'stve Ukrainy v Turkmenistane [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://infoabad.com/vs-o-turkmenistane/voskresnaja-shkola-pri-posol'stve-ukrainy-v-turkmenistane.html>

3. Dogovor pro družbu i spivrobotnyctvo mizh Ukrai'noju i Turkmenistanom [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/795_006

4. Kul'turno-gumanitarne spivrobotnyctvo [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://turkmenistan.mfa.gov.ua/ua/ukraine-tm/humanitarian-cooperation>

5. Mykytchuk N. M. Osoblyvosti vzajemovydosny Ukrai'ny j Turkmenistanu / N. M. Mykytchuk // Visnyk Dnipropetrovs'kogo universytetu. Serija Istorija ta arheologija. – Dnipropetrovs'k, 2012. – Vyp.20. – S.65–71.

6. Mykytchuk N. M. Osoblyvosti spivrobotnyctva Ukrai'ny z krai'namy Central'noi Azii' v sferi nauky j osvity / N. M. Mykytchuk // Visnyk Dnipropetrovs'kogo universytetu. Serija Istorija ta arheologija. – Dnipropetrovs'k, 2013. – Vyp.21. – S.70–75.

7. Naukovo-tehnicne spivrobotnyctvo mizh Ukrai'noju i Turkmenistanom [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://turkmenistan.mfa.gov.ua/ua/ukraine-tm/science>

8. Pidypsano Ugodu mizh Urjadom Ukrai'ny ta Turkmenistanu pro spivrobotnyctvo v galuzi osvity [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.osvita.org.ua/news/59714.html>

9. Prezentacija I tomu knygy Prezidenta G. Berdymuhamedova «Likars'ki rosliny Turkmenistanu» ukrai'ns'koju movoju [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://turkmenistan.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/8741-prezentacija-i-tomu-knigi-prezidenta-berdimuhamedova-likarsyki-travi-turkmenistanu-ukrajinsykoju-movoju>

10. Saryeva L. Ch. Diplomatische i vnesnepoliticheskie otnoshenija mezhdz Turkmenistanom i Ukrainoj / L. Ch. Saryeva // Mizhnarodno-pravove zabezpechnnja stabil'nosti ta bezpeky suspil'stva: materialy naukovo-teoretychnoi konferencii, m. Sumy, 25 travnja 2013 r. – Sumy: SumDU, 2013. – S.57–59.

11. Ugoda mizh Kabinetom Ministriv Ukrai'ny ta Urjadom Turkmenistanu pro naukovo-tehnicne spivrobotnyctvo [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/795_011

12. Ugoda mizh Ministerstvom osvity Ukrai'ny ta Ministerstvom osvity Turkmenistanu pro spivrobotnyctvo v galuzi osvity [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/795_025

13. Ugoda mizh Urjadom Ukrai'ny ta Urjadom Turkmenistanu pro pidgotovku fahivciv dlja Turkmenistanu v uchbovyh zakladah Ukrai'ny [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/795_057

14. Ugoda mizh Urjadom Ukrai'ny ta Urjadom Turkmenistanu pro Spil'nu mizhurjadovu komisiju z ekonomichnogo i kul'turno-gumanitarnoi spivrobotnyctva [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/795_063

15. Ukrai'na i Turkmenistan rozvyvatymut' vzajemovygidne spivrobotnyctvo [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://siaz.ukr/glavnaja/mizhnarodni-vidnosiny/20177>

16. Ukraina – Turkmenistan: na puti razvitiya partnerstva [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://old.mon.gov.ua/ru/actually/21906-ukraina-turkmenistan-na-puti-razvitiya-partnerstva>

Mateleshko Y. P., Candidate of Historical Sciences, Docent, Associate Professor at the Department of International Studies and Human Communication, The state higher educational institution «Uzhhorod National University» (Ukraine, Uzhhorod), mateleshko@yandex.ua

Cooperation between Ukraine and Turkmenistan in the fields of science and education

Cooperation in the fields of science and education is an important part of the whole complex of bilateral relations between Ukraine and Turkmenistan. The basis of the relationship is fairly broad regulatory framework (intergovernmental agreements and contracts between the different institutions). Countries expand relations between research centers, educational institutions, carry out joint programs and developments, particularly in advanced technologies. Ukraine and Turkmenistan cooperate in the training of scientific and pedagogical staff and encourage exchanges of scientists, teachers, trainees and students. Turkmenistan ranks first among foreign countries in the number of students studying in Ukraine.

Keywords: Turkmenistan, Ukraine, science, education, technology, bilateral cooperation.

***

УДК 327.84

Середюк Н. П.,
аспірант, Національний університет
«Острозька академія» (Україна, Острогозьк),
nazar.seredyuk@gmail.com

БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ЧИННИКИ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Визначено та проаналізовано деякі внутрішні та зовнішні фактори, які впливають на забезпечення національної безпеки України в контексті міжнародного гуманітарного співробітництва. Сформульовано низку теоретичних висновків щодо вдосконалення державної політики у досліджуваній сфері.

Ключові слова: національна безпека, чинники безпеки, загроза, небезпека, міжнародне співробітництво, державотворення.

З початком економічної кризи світ вступив в період динамічних трансформацій, що виявляються зараз практично у всіх вимірах життя сучасної цивілізації. Прискорюються трансформаційні процеси у глобальній економіці, в системі міжнародного розподілу праці, міжнародній валютно-фінансовій системі, виникають передумови для переходу на нові моделі та уклади економічного зростання. Загострюється геополітична конкуренція між провідними світовими державами та групами держав, що претендують на провідні позиції при організації системи міжнародних відносин посткризового світу.

За оцінками аналітиків, зокрема й З. Бжезінського, на початку 21 століття світ увійшов у зону турбулентності, коли нестабільність та хаос лише посилюються. Значні території потерпають від воєнних конфліктів, масових безладів, стихійних лих, посилюються техногенні ризики. Загострюються релігійні, світоглядні, етнічні, расові суперечності на фоні зростання потужності дії чинників, що їх посилюють.